

*Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek,
Documenta – centar za suočavanje s prošlošću, Građanski odbor za ljudska prava*

Zločin u Osijeku – pravomoćna odluka

Odlučujući o žalbama opt. Branimira Glavaša, opt. Ivice Krnjaka, opt. Gordane Getoš Magdić, opt. Dina Kontića, opt. Tihomira Valentića i opt. Zdravka Dragića te državnog odvjetnika, podnesenim protiv presude Županijskog suda u Zagrebu broj K-rz-1/07 od 8. svibnja 2009. godine, Vrhovni sud je djelomično prihvatio žalbene navode optuženika te preinačio prvostupanjsku presudu:

- pravnoj oznaci djela u odnosu na **opt. Branimira Glavaša** te je inkriminiranu djelatnost za koju je proglašen krivim u toč. 1. i 2. izreke pobijane presude pravilno pravno označio kao jedno kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.¹ Vrhovni sud je zaključio da je riječ o jednom produljenom kaznenom djelu, počinjenom sa dva oblika izvršenja istog kaznenog djela, jedno počinjeno nečinjenjem, a drugo činjenjem, u vremenskom kontinuitetu, u istoj situaciji, koristeći isto svojstvo i iste okolnosti koje su bile motivom za činjenje predmetnih kaznenih radnji. Prvostupanjska presuda preinačena je i u pogledu odluke o kazni. Vrhovni sud osudio je optuženika na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, u koju kaznu mu je uračunato i vrijeme privedeno u pritvoru i to od 18. travnja 2007. do 11. siječnja 2008.
- o odnosu na ostale optuženika u pogledu odluke o kazni pa je **opt. Ivicu Krnjaka** za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH za koje je proglašen krivim prvostupanjskom presudom, na temelju tog zakonskog propisa, osudio na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina, **opt. Gordanu Getoš Magdić**, na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, **opt. Dina Kontića** na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine i 6 (šest) mjeseci, **opt. Tihomira Valentića** na kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine i 6 (šest) mjeseci i **opt. Zdravka Dragića** na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine i 6 (šest) mjeseci.²

U ostalom dijelu, žalbe opt. Branimira Glavaša, opt. Ivice Krnjaka, opt. Gordane Getoš Magdić, opt. Dina Kontića, opt. Tihomira Valentića i opt. Zdravka Dragića, a žalba državnog odvjetnika u

¹ Podsjećamo, prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zagrebu *I-opt. Branimiru Glavašu za kazneno djelo iz točke 1. presude (tzv. slučaj Garaža), počinjeno nečinjenjem, utvrđena je kazna zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, a za kazneno djelo iz točke 2. presude (tzv. slučaj Selotejp) kazna zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, pa mu je primjenom odredbi o stjecaju izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina.*

² Prvostupanjskom presudom *optuženici su za navedeno kazneno djelo osuđeni na kazne zatvora u trajanju od: II-opt. Ivica Krnjak 8 (osam) godina, III-opt. Gordana Getoš-Magdić od 7 (sedam) godina, a V-opt. Dino Kontić, VI-opt. Tihomir Valentić i VII-opt. Zdravko Dragić od po 5 (pet) godina.*

cijelosti, odbijene su u kao neosnovane te je u pobijanom, a nepreinačenom dijelu, potvrđena presuda suda prvog stupnja.

Temeljem odredbe čl. 120. st. 1. u svezi sa čl. 119. st. 2. toč. 8. ZKP-a optuženici su obvezani oštećeniku Radoslavu Ratkoviću naknaditi troškove postupka i to nagradu i izdatke punomoćnice - odvjetnice Ljiljane Banac u iznosu od 80.215,00 kuna, stoji u obrazloženju odluke Vrhovnog suda.

Važno je napomenuti da po stanovištu Vrhovnog suda u prvostupanjskom procesu nisu učinjene bitne povrede kaznenog postupka na koje su se optuženici žalili.

Tako, Vrhovni sud smatra da činjenica da su suci, koji su sudjelovali u donošenju prvostupanjske presude, prethodno sudjelovali i u izvanraspravnom vijeću prilikom odlučivanja o produljenju pritvora (sutkinja Rajka Tomerlin Almer), odnosno u žalbenim vijećima prilikom odlučivanja o žalbama protiv rješenja o produljenju pritvora (sutkinja Sonja Brešković Balent i sudac Željko Horvatić) ne predstavlja bitnu povredu odredaba kaznenog postupka³, propisanu odredbom Zakona o kaznenom postupku, u čl. 367. st. 1. toč. 2. u svezi sa čl. 36. st. 1. toč. 5., nije okolnost koja bi u smislu odredbe čl. 36. st. 1. toč. 1. do 5. ZKP-a dovela do isključenja od obavljanja sudske dužnosti bilo kojeg od navedenih sudaca. Isto tako, ta činjenica, sama za sebe, ne može biti niti razlogom za otklon od obavljanja sudske dužnosti u smislu odredbe čl. 36. st. 2. ZKP-a, bez postojanja drugih negativnih pokazatelja njihove nepristranosti, koji su ovdje izostali, a oni se ne navode ni u žalbama. „Sudjelovanje suca u odlučivanju o pritvoru, samo za sebe, ne prejudicira kasniju odluku istog suca“, navodi se u citiranoj presudi Vrhovnog suda.⁴

Nadalje, prvostupanjska presuda ne temelji se niti na nezakonitom dokazu, stav je Vrhovnog suda koji na ovakvu vrstu povrede, budući da predstavlja apsolutno bitnu povredu odredaba kaznenog postupka, pazi po službenoj dužnosti.⁵

³ Naime, svi optuženici bilo osobno, bilo po braniteljima, u žalbama su ovu činjenicu istaknuli kao bitnu povredu odredaba kaznenog postupka, propisanu odredbom Zakona o kaznenom postupku, u čl. 367. st. 1. toč. 2. u svezi sa čl. 36. st. 1. toč. 5. i u odnosu na navedeno najavljuju ustavne tužbe.

⁴ U presudu Vrhovnog suda citiraju se i važeće odredbe ZKP-a i čl. 104. st. 3. ZKP-a koji i izrijekom ovlašćuje raspravno vijeće odnosno suca pojedinca da za trajanja glavne rasprave i do objave presude određuje, produljuje ili ukida pritvor kao i međunarodni kaznenopravni standardi, npr. presuda Europskog suda za ljudska prava (Case of Hauschildt v. Denmark, od 24. svibnja 1989.), pa je zaključiti da opisanim sudjelovanjem sudaca u ovom slučaju, bez postojanja konkretnih negativnih pokazatelja njihove nepristranosti, nije povrijeđeno pravo optuženika na zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud.

„Obzirom da se žalbe pozivaju na odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske U-III/3880/2006, U-III-2382/2005, U-III/5423/2008 i U-III-120/2009, treba primijetiti da se u tim odlukama ne radi o identičnoj pravnoj situaciji, budući da je, nepristranost suca koji je u tim odlukama odlučivao tijekom glavne rasprave, dovedena u pitanje, kumulativno s odlučivanjem o pritvoru i drugim, dodatnim razlozima“, također se navodi u spomenutoj presudi.

⁵ Optuženici su u žalbama tvrdili, to su opetovani isticali i tijekom glavne rasprave, održane pred Županijskom sudom u Zagrebu, da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 2. u svezi sa čl. 9. ZKP-a, odnosno da se presuda temelji na nezakonitom dokazu – zapisniku o ispitivanju opt. Gordane Getoš Magdić pred redarstvenim vlastima 20. listopada 2006. te pred istražnim sucem 21. listopada 2006.

Iako se u žalbama opt. Branimira Glavaša i opt. Gordana Getoš Magdić točno navodi da je opt. Gordana Getoš Magdić u zgradu policije došla 18. listopada 2006. u 20,30 sati, da je sa njenim ispitivanjem započeto 20. listopada 2006. u 17,25, a završeno 21. listopada 2006. u 00,15, sati, što znači da je u prostorijama redarstvenih vlasti provela četiri sata duže nego što su je redarstvene vlasti mogle zadržavati (redarstvene vlasti mogle su je zadržati najdulje 48 sati), da je opt. Gordana Getoš Magdić u nazočnosti branitelja Radoslava Arambašića prvotno iskazala da će se braniti šutnjom i da o takvoj obrani šutnjom nije sačinjen zapisnik, te da je odvjetnik Radoslav Arambašić u drugom, odvojenom postupku istovremeno branio opt. Freda Marguša za dio inkriminacija ratnog zločina za koja se tereti i opt. Gordana Getoš Magdić sa suoptuženicima (ubojstvo Lovrića i Ratkovića), po stanovištu ovog drugostupanjskog suda,

Također, tvrdnje žalitelja da je odvjetnik Radoslav Arambašić kao izabrani branitelj opt. Gordane Getoš Magdić bio u „sukobu interesa“ i da je trebao odbiti obranu opt. Gordane Getoš Magdić „jer je istovremeno branio opt. Freda Marguša za dio inkriminacija ratnog zločina za koja se tereti i opt. Gordana Getoš Magdić“ i time ostvario povredu prava na obranu kao jedne od važnih sastavnica načela pravičnog postupka pred kaznenim sudom, i time povrijedio odredbu čl. 6. st. 3. toč. c) Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, za Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, nisu prihvatljive.

Prema domicilnom zakonodavstvu, više okrivljenika mogu imati zajedničkog branitelja samo ako se protiv njih ne vodi postupak za isto kazneno djelo ili ako to nije u suprotnosti s probicima njihove obrane (čl. 63. st. 1. ZKP). Protiv njih nije vođen jedinstveni kazneni postupak, a niti za isto kazneno djelo, a osim toga, žalitelji nisu ničim dokazali da je *faktično postupanje* izabranog branitelja Radoslava Arambašića bilo u suprotnosti s probicima obrane kako opt. Gordane Getoš Magdić tako i opt. Freda Marguša.⁶

Vrhovni sud, stoga je zaključio: „Sve su to dokazi koji su rukovodili prvostupanjski sud da donese pravilan zaključak da je opt. Branimir Glavaš imao efektivnu zapovjednu moć nad Zaštitnom četom, da je znao za nezakonita uhićenja i zlostavljanja civila od strane pripadnika te postrojbe, a da nije poduzeo ništa da takva postupanja spriječi“.

Dajući svoj pravorijek na žalbe zbog odluke o kazni, Vrhovni sud je unatoč respektiranju razloga koje je pri odmjerenju kazne iznio prvostupanjski sud, svim optuženicima izrekao kazne zatvora u kraćem trajanju, navodeći kao olakotne okolnosti izuzetno značajan doprinos obrani Republike Hrvatske, činjenicu da su predmetna kaznena djela počinjena u najtežim trenucima za opstanak Republike Hrvatske, u situaciji panike i straha, nakon pada Vukovara te da je riječ o svojevrsnom „situacijskom deliktu“ specifičnom za ratno stanje u kojem se našla Republika Hrvatska.

Vrhovni sud pri tom ne uzima u obzir okolnosti koje se tiču ličnosti počinitelja izvan konteksta djela, I-opt. Glavaš još uvijek se nalazi u bijegu i premda mu je, sada i pravomoćnom presudom, utvrđena kaznena odgovornost za počinjenje jednog od najtežih kaznenih djela još uvijek ne snosi nikakve zakonske konzekvence. Za očekivati je jedino da će temeljem članka 10. Poslovnika Hrvatskog sabora osuđeniku za kazneno djelo ratnog zločina, *ex lege*, prestati zastupnički mandat. Naime, člankom 10. Poslovnika HS, taksativno su navedeni razlozi kada zastupniku prestaje mandat⁷.

njezin iskaz pred redarstvenim vlastima, kod kojega je ostala i pred istražnim sucem, ne predstavlja pribavljanje obrane opt. Gordane Getoš Magdić na nezakonit način u smislu čl. 9. st. 2. ZKP-a, tj. ne predstavlja nezakonit dokaz.

⁶ U obrazloženju presude Vrhovnog suda se dodaje da žalitelj pogrešno ocjenjuje odnos opt. Gordane Getoš Magdić (kao i opt. Freda Marguša) kao „sukob interesa“ – sa aspekta povrede prava na „pravično suđenje“ – jer načelo „pravičnog postupka“ traži da se okrivljeniku u potpunosti omogući obrana otklanjanjem (kompenzacijom) nejednakosti između okrivljenika i državne represivne vlasti – a ne između okrivljenika i branitelja, kako to u žalbama pogrešno navode žalitelji. Stoga, navedeni zapisnici o ispitivanju opt. Gordane Getoš Magdić predstavljaju zakonite dokaze.

⁷ Zastupniku prestaje zastupnički mandat:

- ako podnese ostavku,
- ako mu je pravomoćnom sudskom odlukom oduzeta poslovna sposobnost,
- ako je pravomoćnom sudskom presudom osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od 6 mjeseci,
- smrću

Smatramo da su, s obzirom na težinu kaznenog djela, izrečene zatvorske kazne u odnosu na sve optuženike preblage.⁸ Trojici optuženika odmjerene su kazne ispod donje granice propisane za kazneno djelo ratnog zločina.

Opt. Gordani Getoš Magdić i opt. Zdravku Dragiću Vrhovni sud posebno je vrednovao doprinos razotkrivanja kaznenih djela, a glede utvrđivanja kaznene odgovornosti u odnosu na opt. Branimira Glavaša, opt. Ivica Krnjaka i opt. Gordanu Getoš Magdić, ne uzimajući u obzir činjenicu da su ovi optuženici iznoseći obranu na glavnoj raspravi opovrgnuli tvrdnje dane u fazi predistrage i tijekom istražnog postupka navodeći da su im policijski djelatnici iznudili priznanje zlostavljanja ih i ucjenjujući ih.

Neki optuženici i njihovi branitelji već su najavili ulaganje ustavne tužbe. Ukoliko bi Ustavni sud usvojio ustavnu tužbu, ukinuo presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske te ukinuo presudu Županijskog suda u Zagrebu i predmet vratio Županijskom sudu u Zagrebu na ponovno suđenje prvooptuženomu B. Glavašu, koji je u bijegu, sudilo bi se u odsutnosti. Ukoliko bi se u ponovljenom postupku izrekla pravomoćna osuđujuća presuda, s obzirom da se sudilo u odsutnosti na njega se ne bi mogao primijeniti Sporazum između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o izmjenama Sporazuma o međusobnom izvršavanju odluka u kaznenim stvarima. Naime, prema iznimkama predviđenim ovim Sporazumom, isti se zasigurno ne će primjenjivati na osuđenike kojima je suđeno u odsutnosti. U Sporazumu je definirano da se niti jedna pravomoćna presuda kojoj ne prisustvuje optuženi ne može izvršiti, bez obzira na to da li se radilo o ratnom zločinu, kriminalu ili nekom drugom kaznenom djelu.

Osijek, Zagreb, 6. kolovoza 2010. godine

⁸ *Podsjećamo, da su žrtve odvođene iz svojih domova, zatvarane i zlostavljane u garažama Sekretarijata za narodnu obranu, odnosno u podrumskim prostorijama kuće u Dubrovačkoj ulici broj 30, a potom (u slučaju „Selotejp”) ruku vezanih i usta oblijepljenih selotejp trakom pod okriljem noći odvođene na egzekuciju na obalu rijeke Drave, što nedvojbeno nadilazi uobičajene okolnosti i posljedice počinjenja kaznenog djela ratnog zločina. Brutalnost i bezobzirnost naročito je izražena u zlostavljanju oštećenog Čedomira Vučkovića u garaži Sekretarijata za narodnu obranu. Prema nalazu vještaka sudske-medicinske struke uzrok smrti ovog oštećenika je trovanje sumpornom kiselinom, a prema iskazu krunskog svjedoka Krunoslava Fehira oštećenik je nakon višesatnog premlaćivanja bio prinuđen na ispijanje kiseline od strane pripadnika tzv. Zaštitne čete Zorana Brekala. Da je ovaj oštećenik umirao u zastrašujućim mukama svjedoči i činjenica da je u agoniji uspio provaliti zaključana vrata garaže u kojoj je bio zatočen, ali je odmah potom preminuo u dvorištu Sekretarijata.*